

УДК 78.08:781.6+784.2+785.1

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2024-1-10>

Юрій РОМЕНСЬКИЙ

старший викладач кафедри музичного мистецтва та звукорежисури факультету мистецтва і дизайну, Міжнародний гуманітарний університет, вул. Фонтанська дорога, 33, м. Одеса, Україна, 65009

ORCID: 0000-0002-2423-726X

Бібліографічний опис статті: Роменський, Ю. (2024). Роль опанування композиторської компоненти як важливої складової розвитку естетично-художнього мислення у вихованні сучасного естрадно-джазового співака. *Fine Art and Culture Studies*, 1, 75–79, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2024-1-10>

РОЛЬ ОПАНУВАННЯ КОМПОЗИТОРСЬКОЇ КОМПОНЕНТИ ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ РОЗВИТКУ ЕСТЕТИЧНО-ХУДОЖНЬОГО МИСЛЕННЯ У ВИХОВАННІ СУЧАСНОГО ЕСТРАДНО-ДЖАЗОВОГО СПІВАКА

Мета: робота спрямована на розглядання актуальності композиторських навичок у площині навчання естрадно-джазовому виконавству як додаткового стимулу реалізації творчих втілень сучасних естрадних вокалістів. Це цікавий освітній тренд, що покликаний у значній мірі збагатити та розширити якісні показники співака з точки зору змістовного наповнення виконання, підняти на новий рівень гнучкість музично-художнього мислення, стимулювати зріст інтелектуальних та естетичних потреб у процесі творчого розвитку та професійному становленні. Залучення у захоплюючий процес композиції здобувача сприяє гармонічному розвитку його особистості, спроможності до переконливого формулювання та висловлювання творчої думки.

Методологія: основою дослідження є спостереження протягом року за результатами роботи та динамікою розвитку групи здобувачів, залучених до музичного творення (композиції), а також використані методи написання музики американського композитора та аранжувальника Уільяма Руссо, та Жака Перріконе, фундатора кафедри авторської пісні у музичному коледжі Берклі, США.

Наукова новизна: в умовах стрімкості розвитку та закономірних змін тенденцій у сучасній індустрії естрадного музичного мистецтва виховання вокаліста, як інструменту відтворення звуку, є недостатнім. Значну роль в сучасній музиці та виконавстві набувають також й ціннісні складові особистості артиста.

Співак, зосереджений тільки на голосі, обмежує свою індивідуальність. Основи композиторських навичок надають поштовх до реалізації нових ідей інтерпретації виконуваного твору, здатності розуміння його драматургії, привнесення особистісного бачення, свободи художньої виразності. Означені питання та ідеї щодо виховання сучасного естрадного та естрадно-джазового вокаліста вперше піднімаються у сучасному українському музикознавстві та розглядаються у вітчизняному освітньому просторі, що і складає наукову новизну цієї роботи.

Висновки: застосування композиторської практики у процесі виховання сучасного естрадного артиста – важливий елемент формування та становлення сучасного естрадного співака. Він не тільки сприяє загальному розвитку музичних здібностей, але й допомагає кристалізації унікальної артистичної ідентичності, що є ключовим поняттям для здобуття успіху в сучасному музичному середовищі. Вміння компонувати власні пісні/твори дозволяє естрадним співакам розширювати та доповнювати свій репертуар унікальним матеріалом, забезпечивши собі конкурентну перевагу. Крім того, навички композитора надають співаку можливість, більш вільно імпровізувати та інтерпретувати музичний матеріал, дозволяючи створювати музику що відповідає особистим відчуттям та досвіду, підвищуючи тим критичне мислення та власну артистичну автономію.

Ключові слова: композиторські навички, соліст-вокаліст, джаз, естрада, тенденції навчання.

Yuriy ROMENSKYY

Senior Lecturer of the Department of Music Art and Sound Directing, International Humanities University, 33 Fontatska doroha str., Odesa, Ukraine, 65009

ORCID: 0000-0002-2423-726X

To cite this article: Romenskyu, Yu. (2024). Rol opanuvannya kompozytorskoï komponenty yak vajlyvoi skladovoyi rozvytku estetychno-hudojnyogo myslennya u vyhovanni suchasnoho estradno-djazovogo spivaka [The role of mastering the compositional component as an important component of the development of aesthetic and artistic thinking in the education of a modern pop and jazz singer]. *Fine Art and Culture Studies*, 1, 75–79, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2024-1-10>

THE ROLE OF MASTERING THE COMPOSITIONAL COMPONENT AS AN IMPORTANT COMPONENT OF THE DEVELOPMENT OF AESTHETIC AND ARTISTIC THINKING IN THE EDUCATION OF A MODERN POP AND JAZZ SINGER

Purpose: the work is aimed at considering the relevance of composing skills in the context of teaching pop and jazz performance as an additional incentive for the realization of creative embodiments of modern pop vocalists. This is an interesting educational trend that is intended to greatly enrich and expand the singer's qualitative indicators in terms of the content of performance, to raise the flexibility of musical and artistic thinking to a new level, to stimulate the growth of intellectual and aesthetic needs in the process of creative development and professional formation. Involvement in the fascinating process of composition contributes to the harmonious development of the applicant's personality, ability to convincingly formulate and express creative thought.

Methodology: the study is based on a year-and-a-half observation of the performance and development dynamics of a group of students involved in music creation (composition), as well as the methods of music composition used by American composer and arranger William Russo and Jacques Perricone, one of the founders of the Department of Songwriting at Berklee College of Music, USA.

Scientific novelty: In the context of rapid development and natural changes in trends in the modern pop music industry, the education of a vocalist as a reproduction tool is not enough. The value components of the artist's personality also play a significant role in contemporary music and performance.

A singer focused only on the voice limits his or her individuality. The basics of compositional skills give impetus to the realization of new ideas of interpretation of the performed work, the ability to understand its drama, the introduction of personal vision, and freedom of artistic expression. These questions and ideas about the education of a modern pop and jazz vocalist are raised for the first time in contemporary Ukrainian musicology and considered in the national educational space, which is the scientific novelty of this work.

Conclusions: The use of compositional practice in the process of educating a contemporary pop artist is an important element in the formation and development of a modern pop singer. It not only contributes to the overall development of musical abilities, but also helps to crystallize a unique artistic identity, which is a key concept for success in the modern musical environment. The ability to compose one's own songs/compositions allows pop singers to expand and supplement their repertoire with unique material, providing them with a competitive advantage. In addition, composing skills give the singer the opportunity to improvise and interpret musical material more freely, allowing them to create music that corresponds to personal feelings and experiences, thereby increasing critical thinking and their own artistic autonomy.

Key words: compositional skills, solo vocalist, jazz, pop, learning trends.

Світове музичне мистецтво естради еволюціонує дуже стрімко, іноді нагадуючи акселерацію підлітка. Достатньо проаналізувати невелику кількість нових надходжень, щоб визначити основні тенденції, цінність музичної думки (ідеї), окреслити засоби втілення задуму та спроектувати перспективність моделі естрадного пісенного твору у недалекому майбутньому.

Виконавці сьогодні намагаються проявляти себе одразу в кількох напрямках – як співаки, композитори, продюсери, звукорежисери тощо. Це дуже приємний симптом, що вказує на амбітність та прагнення до саморозвитку і, як висновок, – можливість самоствердження.

Враховуючи, подекуди, аматорський підхід до створення композиції, особливо серед молодих виконавців, ми (слухачі) часто звертаємо увагу на недосконалість компонентів твору, а саме: нелогічність форми, недоліки виконання, «скромність/наївність» тонального плану твору (як правило, 2–3 гармонії), основна мелодія збудована малими темами, у невеликому діапазоні, доволі простим ритмічним оформленням, більш ніж скромне змістове наповнення поетичного тексту та ін.

Можливості сучасної звукозаписувальної індустрії дозволяють виправити дуже багато недоліків, надати зовнішню привабливість та навіть, замаскувати та підсилити ті чи інші якості голосу, але єдине, чого не може коштовне обладнання та його майстерне використання, – це змістовно наповнити майбутній твір.

Технічний прогрес дав, утім, можливість багатьом музикантам-аматорам привід вважати необов'язковими знання основ гармонії, музичних форм та базового музичного підґрунтя (саме вони допомагають позбутись/запобігти багатьох помилок при створенні твору), надав можливість конструювати та колажувати музичний матеріал, виправляти інтонацію, тембральну забарвленість голосу, його технічні можливості у процесі роботи, створювати так звані «швидкий продукт».

Отже, основний чинник, який приваблює творчу молодь – доступність, можливість створення

творчу молодь – доступність, можливість створення

рювати музику за будь-яких умов попри недостатню підготовку, що в цілому сприяє найменшому шляху опору професійного розвитку. Вищеописані зразки можуть негативно вплинути на підхід несформованого виконавця до здобуття навичок.

То ж, виникає декілька питань:

1. Чи можуть навички композиції впливати на більш вільне орієнтування у професійному виконавстві.

2. Як невимушено мотивувати/надихнути вихованця до розширення виконавських індивідуальних можливостей.

3. Як прищепити відчуття смаку, розвинути музичну інтуїцію.

4. Чи існує особливість складання саме естрадних музичних творів.

Розглянемо їх більш детально з точки зору уживання в освітній процес сучасного естрадного артиста-вокаліста. Кафедра музичного мистецтва та звукорежисури Міжнародного гуманітарного університету, спираючись на результати опитування з питань вибіркових дисциплін, впровадила у навчальний процес курс композиції та вокальної імпровізації для здобувачів-вокалістів естрадно-джазового напрямку, який автор статті викладає протягом кількох років. Курс, розрахований на чотири семестри третього-четвертого року навчання (бакалавр), акцентує увагу на глибинних питаннях у сфері удосконалення витонченості та рафінування виконавської майстерності естрадно-джазового вокаліста, враховуючи розвиток та вимоги сучасної шоу індустрії. Обмежений час курсу змусив екструдувати ключові здобутки передового набуття естрадно-джазового виконавського мистецтва, нагальних аспектів світової педагогічної практики в галузі музичного мистецтва та скористатись узагальненим досвідом у методах викладання означеного курсу.

Сьогодні ми спостерігаємо велику зацікавленість напрямками саме естрадного та джазового музичного мистецтва. Про це говорить зростаюча кількість шкіл та курсів, що з'являються у різних форматах. Враховуючи перспективність естрадного мистецтва як ключового спрямування на прибутковість у розважальній шоу індустрії, не дивно, що багато хто з починаючих музикантів орієнтується саме на нього, готується зв'язати з ним своє професійне життя. Саме тому багато з тих, хто крокує за

мрією, часто неуважні у своєму виборі методик та засобів у навчанні. При цьому, багатьох не засмучує відсутність важливих освітніх компонентів та цілої низки обов'язкових для будь-якого музиканта дисциплін. Серед них поза межами освітнього процесу естрадних вокалістів залишається і композиція, яка між тим розвиває гнучкість мислення, здатність імпровізувати та декларувати високу планку професійної майстерності. Саме за розвиток цих факторів відповідає композиція. Звісно, в рамках певного фахового спрямування неможливо опанувати композиторську спеціальність, але володіння її основами здатні значно розширити розуміння багатьох складових виконавської майстерності. Розпочавши концертну діяльність випускники ділячись своїми думками зізнаються, що недостатньо часу присвячували імпровізації та основам композиції, тому на практиці є частими проблеми драматургічного характеру.

Як вже зазначалось, здобувачі, що брали участь в творчому експерименті, який став приводом для дослідження, були позбавлені будь-якого попереднього досвіду у написанні музики, і для того, щоб підготувати їх до творчої «великої» роботи, ми почали з нескладних завдань до створення простих мелодій-фрагментів (малих тем) на завдану гармонічну функцію (Russo, 1998), в межах двох тактів, у розмірі 4/4, з використанням акордових нот, тривалостями не дрібніше за восьму. Гармонія сама наштовхнула учасників на нескладний мотив (Perricone, 2018). Констатуємо здивованість та розгубленість здобувачів перед кількістю варіантів – вони наче відкрили двері у щось безмежне. Одним з пунктів цього завдання було не починати мелодію з першої долі такту – саме у цьому моменті відбувся злам – тепер їх не доведеться змушувати, вони зацікавлені.

Наступною цікавою темою в роботі виявилась музична та ритмічна трансформація написаного матеріалу. З'ясувалось, що цей процес вже не зовсім механічний, на відміну від розставлення акордових нот, а ще й вимагає активізувати інтуїтивність, чуття. Отже, кожен послідовний крок роботи дав можливість учасникам відчувати в різній мірі брак тих чи інших індивідуальних здібностей та активував прагнення до самовдосконалення.

У зв'язку зі зростаючою кількістю питань спостерігалась пропорційно зростаюча кількість

прослуханого та опрацьованого додаткового матеріалу. Наприклад, ті, хто отримав завдання написати пісню у стилі «блюз», заміркувались над тим, який саме блюз поляже в основу їх твору. У пошуку референсів здобувачі самостійно занурилися у вивчення аудіо та відео матеріалів у прагненні змістовно визначити для себе основні формоутворюючі поняття блюзу, його різновиди, різностильові ознаки та показали високий рівень обізнаності в опрацьованому матеріалі. З'явилась явна ознака розуміння «гармонічної сітки» традиційного 12-тактового блюзу, його різницю між 8- та 16-тактним блюзом, а також здатність виокремлювати елементи блюзу в творах видатних виконавців. Отже на цьому етапі у здобувачів виявилось джерело натхнення. Разом з цим виникло питання стосовно стилістики (ознак) майбутнього твору (поп, – рок, – джаз балада/біт та ін.), тобто, занурившись у питання побудови композиції, здобувачі зіткнулись із низкою питань, які неможливо вирішити тільки за рахунок накопичення аудіального досвіду. Цей факт навів здобувачів на необхідність пошуку/звернення до спеціалізованих джерел, які б допомогли структурувати та упорядкувати етапність роботи (Collier, 1987).

Музичний смак ототожнюється з обізнаністю в контексті музичної ерудиції. В якості дієвого алгоритму накопичення ерудиційного бекграунда можна віднести наступний комплекс для самовдосконалення.

З боку слухового тренінгу це: слухання та вивчення різноманітної музики, експонування себе до різних музичних жанрів та стилів, розширення власного музичного світогляду та розуміння, відкриття нових жанрів.

З боку аналізу матеріалу: спрямування уваги на різні аспекти композиції, аналіз окремих елементів, що викликають емоційний сплеск.

З боку власних експериментальних процесів: створення власної музики (пісень) або аранжування існуючих композицій.

Також, послідовно рухаючись до створення композиції, слід не забувати про теоретичний та практичний базис знань та навичок, що якісно впливають на здатність розпізнавати та об'єктивно оцінювати різні музичні елементи. У відомих західних видавництвах, що спеціалізуються на музичній/нотній літературі, таких як «Hal Leonard», «Sher Music» (Levine, 1995) та багатьох інших, у клавірах та сонгбуках, традиційно, міститься дуже багато корисної

та цінної інформації для навчання, починаючи від детальних розшифрувань цифрових позначень функцій до важливих даних про твори, виконавців, дискографії, джерел, що можна і необхідно використовувати у освітньому процесі. Також, безцінний труд Джеймі Еберсолда «Play-A-Long» (Aebersold, 1997) пропонує до нотного матеріалу якісний аудіо супровід для опрацювання імпровізаційних навичок.

Беручи до уваги досвід відомих закладів музичної освіти естрадного спрямування, можна простежити заангажованість дисципліни сонграйтингу, а в деяких, таких як музичний коледж Берклі, США, сонграйтинг виділений в окрему кафедру, до якої можуть долучатись учні інших напрямків. Його сучасна програма охоплює широкий спектр дисциплін, спрямованих на розвиток у здобувачів навичок написання пісень. Серед них є дуже цікаві курси, які вивчають введення у техніки та підходи до написання пісень, включаючи структуру пісні, мелодію, гармонію, текст; лірику та текстопис, де зосереджуються на розробці текстів пісень включаючи мовленнєві образи, ритміку; способи створення «хуків», мелодій та гармонічних прогресій та підсилення емоційного впливу; технології у сонграйтингу; критичний аналіз успішних пісень для розуміння елементів, що сприяли їхньому успіху; Розробку навичок співпраці з іншими музикантами, продюсерами для просування, а також, музичний бізнес для сонграйтерів, де розглядається музична індустрія, включаючи авторські права, публікацію, видання, та стратегії монетизації. Це лише приклади курсів, які можуть бути впроваджені в програми вітчизняних закладів вищої музичної освіти та є необхідними складовими. Отже, як бачимо, суттєві нюанси у написанні саме пісень безумовно існують.

Серед залучених до творчого експерименту здобувачів-вокалістів естрадно-джазового напрямку був виявлений суттєвий сплеск зацікавленості різними напрямками джазових стилів та потягнув за собою цілу низку питань, пошук відповідей. Наприклад, використання гармонічного звороту, притаманного стилю «госпел», навело здобувача на думки про доречність його вживання у своїй рок композиції, стилістичні ознаки якої зумовлені більш спрощеними гармонічними функціями. Підсумовуючи, учасник вирішив дотриматись умов своєї роботи, щоб зберегти цільність проекту,

уникнути еклектики, що свідчить про свідоме дотримання стилістичної чистоти. Але ідею було зафіксовано, що дуже корисно для подальших творчих експериментів.

Для непрофесійного слухача сутність естрадного музичного мистецтва полягає саме у мелодії, бажано нескладній, для легкого засвоєння. Але задачі артиста не тільки розважати, а й підняти рівень естетично-емоційних вимог слухачької аудиторії. В цьому сенсі не залишається сумнівів, що опанування композиторських навичок може бути неоціненним ресурсом для естрадних, естрадно-джазових співаків, які прагнуть розширити свої творчі горизонти, зміцнити свій статус в музиці та покращити шанси на успіх. На основі висновків та аналізі результатів навчання вихованців-вокалістів навички композиції виявилися дуже актуальними серед майбутніх виконавців, оскільки вони розвивають імпровізаторські та аранжувальницькі здібності та якісно позначаються інтелектуально на їх виконавстві, стимулюючи до креативних рішень у творчих завданнях.

З одного боку здатність до складання музики – це, безумовно, дар, однак, з іншого боку, її треба розглядати як невід’ємну складову освіченого фахівця, багатогранного вокаліста-музиканта, спрямовану на вивільнення назовні найцінніших якісних факторів виконавця. Для того, щоб мистецтво естради не перетворювалось на субкультуру, необхідно вчасно звертати увагу на всі складові виховання майбутніх виконавців. Аналізуючи результати курсу композиції серед вокалістів-бакалаврів (два семестри), які вперше доторкнулись до створення музики, можна зробити висновок, що доречно починати розвиток цих навичок набагато раніше, створювати базис та формувати певні професійні (виконавські) свободи вже на етапах здобуття ступеня молодшого бакалавра і гарантовано отримати підготовленого до творчої діяльності переконливого виконавця наприкінці навчання, щирого, здатного утримувати увагу аудиторії, що є головною якістю справжнього артиста.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Давидов М. А. Виконавське музикознавство: енциклопед. довід. [посіб. для вищ. навч. закл.]. Київ: Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського, 2010. 406 с.
2. Симоненко В. С. Українська енциклопедія джазу. Київ : Центрмузінформ, 2004. 232 с.
3. Aebersold J. Play-A-Long, Jamey Aebersold Jazz, inc, USA, Vol. 1–100 (періодичне видання, серія посібників для імпровізаційної практики).
4. Bergonzi J. Inside Improvisation Series. Advance music GmbH, 2016. 230 p.
5. Collier J. L. The Making of Jazz: A Comprehensive History. Boston: Houghton Mifflin Harcourt Pub. 1987. 543 p.
6. Levine M. The Jazz Theory Book. Sher Music, 1995. 522 p.
7. Perricone J. Great Songwriting Techniques. Oxford University Press, 2018. 398 p.
8. Russo W. Composing music: a new approach. University of Chicago Press; Reprinted edition, 1988. 193 p.
9. Stoloff B. Scat! Vocal Improvisation Techniques. Music Sales America, 1998. 130 p.
10. The Best Fake Book Ever: For Keyboard, Vocal, Guitar, and All "C" Instruments, 4th Edition. Hal Leonard pub. 802 p.
11. Сайт музичного коледжу Берклі: <https://www.berklee.edu> (дата звернення 10.02.2024)

REFERENCES:

1. Davidov M. A. (2010). Vikonavs'ke muzykoznavstvo: encikloped. dovid. [Performing musicology: encyclopedic guide]. Kiiiv : Nac. muz. akad. Ukraïni im. P. I. SHajkovs'kogo. 406 s. [in Ukrainian].
2. Symonenko V.S. (2004). Ukrainska enciklopediya djazu. [Ukrainian encyclopedia of jazz] Centrmuzinform, Kyiv. 232 s. [in Ukrainian].
3. Aebersold J. Play-A-Long, Jamey Aebersold Jazz, inc, USA, Vol. 1–100. [a periodical, a series of manuals for improvisational practice].
4. Bergonzi J. Inside Improvisation Series. Advance music GmbH, 2016. 230 p.
5. Collier J. L. The Making of Jazz: A Comprehensive History. Boston: Houghton Mifflin Harcourt Pub, 1987. 543 p.
6. Levine M. The Jazz Theory Book; Sher Music, 1995. 522 p.
7. Perricone J. Great Songwriting Techniques; Oxford University Press, 2018. 398 p.
8. Russo W. Composing music: a new approach. University of Chicago Press; Reprinted edition, 1988. 193 p.
9. Stoloff B. Scat! Vocal Improvisation Techniques; Music Sales America, 1998. 130 p.
10. The Best Fake Book Ever: For Keyboard, Vocal, Guitar, and All "C" Instruments, 4th Edition. Hal Leonard pub. 802 p.
11. Berklee College of Music site <https://www.berklee.edu>